

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล คณะวิทยาศาสตร์สุขภาพและพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียน

The Influencing Factors of Professional Commitment Amongst Nurse Students of College of Health Science and Nursing Christian University of Thailand

บทความวิจัย

นงพิมล นิมิตรอนันต์* กิกร จังหาร**

Nongpimol Nimit - Arnun, R.N., M.Sc., Ph.D.* Tinnakorn Jangharn, R.N., B.Sc.**

บทคัดย่อ

การขาดแคลนบุคลากรวิชาชีพพยาบาลนับเป็นภาวะวิกฤตของวิชาชีพและระบบบริการสุขภาพมาโดยตลอด ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพการบริการแก่ผู้รับบริการ ความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักศึกษาพยาบาลดำรงคงอยู่ในหลักสูตรและวิชาชีพ การศึกษาเชิงสำรวจครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และอำนาจการทำนายของปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยแรงจูงใจ และปัจจัยการจัดการศึกษาต่อความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาศาสตร์สุขภาพและพยาบาลศาสตร์ (ในขณะนั้น) มหาวิทยาลัยคริสเตียน จำนวน 180 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่าที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ และมีค่าความเที่ยงระหว่าง .88 - .92 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเองโดยการพิทักษ์สิทธิ์ของนักศึกษาอย่างเคร่งครัด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสถิติสัมพันธ์สหสัมพันธ์พหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีบิดา-มารดาที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีรายได้ครอบครัวค่อนข้างต่ำ มีเจตคติในเชิงบวกในการตั้งใจเรียนให้สำเร็จเพื่อประกอบวิชาชีพตามที่ตั้งใจไว้ เหตุผลของการที่เลือกเข้าศึกษาในสาขาการพยาบาล คือ เป็นความปรารถนาของครอบครัว มีงานทำแน่นอน เป็นอาชีพที่ได้ประโยชน์และมีเกียรติ นักศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 99.40) มีความพึงพอใจต่อการได้รับการตอบสนองของความต้อการในภาพรวมในระดับมาก โดยได้รับการตอบสนองของความต้อการด้านการได้รับการยกย่องมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการได้รับความสำเร็จในชีวิต ด้านสังคม ด้านความปลอดภัย และด้านร่างกาย ตามลำดับ นักศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 70.66) มีความพึงพอใจต่อความเหมาะสมของหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน ปัจจัยเกื้อหนุน และผู้สอนในภาพรวมในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจด้านปัจจัยเกื้อหนุนมากที่สุด รองลงมาคือด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอนและด้านผู้สอนตามลำดับ; ปัจจัยแรงจูงใจ ได้แก่ ความต้อการด้านการได้รับการยกย่อง ด้านความปลอดภัย และด้านการได้รับความสำเร็จในชีวิต ร่วมกันทำนายความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพ ได้ร้อยละ 35.2 ($R^2 = 0.35$) ปัจจัยหลักสูตรและปัจจัยเกื้อหนุน สามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพพยาบาล ได้ร้อยละ 51.40 ($R^2 = 0.51$) เมื่อวิเคราะห์อำนาจการทำนายร่วมกันของ 2 กลุ่มปัจจัยนี้พบว่า ปัจจัยการจัดการศึกษา สามารถทำนายความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพ ได้ร้อยละ 38.8 ($R^2 = 0.39$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผู้วิจัยเสนอแนวทางการจูงใจและคัดสรรผู้เรียนเข้าสู่ระบบการศึกษาพยาบาล การพัฒนากระบวนการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ และการปลูกฝังที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพการพยาบาล

คำสำคัญ : นักศึกษาพยาบาล/ความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพ

ผู้ที่ติดต่อกลับ (Corresponding author) อาจารย์ พันเอกหญิง ดร.นงพิมล นิมิตรอนันต์ ประธานสาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน
หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยคริสเตียน จังหวัดนครปฐม E-mail : dr_nongpim99@hotmail.com

Abstract

Nursing shortage has been the crisis issue in nursing profession and health care system for many years. Shortage involves quality of health care service for the clients. Nursing professional commitment is an important factor of adhering to nursing discipline. The purposes of this correlational study was to describe the relation of motivation factors, educational factors, and nursing professional commitment among nurse students at the College of Health Science and Nursing, Christian University of Thailand. The convenient sampling technique was applied to select 180, fourth academic year students. The 3 sets of questionnaire were content validated by experts. Their reliability were .88 - .92. The data collecting process was conducted based on participants' consent respectively. Those data were analyzed by descriptive statistics, Pearson-product moment correlation coefficient and Stepwise multiple regression analysis.

The results were showed demonstrated background of the samples. Most of their parents' occupation was agriculture, and family incomes was rather low. Most of them had positive attitude in nursing profession and wished to graduation. They agreed to apply to nursing program because of family willingness, job security, honor and contributing occupation. It revealed the relation among interested factors. The total satisfaction score of motivation factors were in high level. Their needs response satisfaction were ranking consecutively; self - esteem, self - actualization, needs of belonging, needs of safety, and physiological needs. Needs of self - esteem, safety and self - actualization predicted professional commitment 35.20 % significantly. The total satisfaction score of educational factors were also in high level. Their needs response satisfaction were ranking consecutively; curriculum, facilitators, and instructors. The curriculum factor and facilitating factor predicted professional commitment 51.40% significantly. Finally, when analyzed overall prediction, educational factors predicted professional commitment 38.80% significantly.

The researcher proposed recommendations to the college administrators on concerning of new students recruitment and motivation guidelines process of production of quality graduates, and embedding sense of professional commitment.

Keywords: Nurse students/Professional commitment

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

บัณฑิตพยาบาลเป็นทรัพยากรที่สำคัญ และเป็นกำลังหลักของระบบบริการสุขภาพของประเทศ ในการให้บริการสุขภาพแก่ประชาชนทุกช่วงชีวิต คุณลักษณะของบัณฑิตพยาบาลจึงถูกคาดหวังจากสังคมค่อนข้างสูง ทั้งด้านศักยภาพทางวิชาการ สมรรถนะทางวิชาชีพ และคุณธรรม จริยธรรม อีกทั้งตลาดแรงงานต้องการบุคลากรที่มีทักษะเทียบเคียงกับผู้สำเร็จการศึกษาวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ นับเป็นแรงดึงดูดที่ส่งผลต่อผู้สำเร็จการศึกษาใหม่และผู้ประกอบวิชาชีพมาวาระระยะหนึ่ง

แล้วออกจากระบบไปสู่ตลาดแรงงานอื่นที่มีรายได้สูงกว่า และมีสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดีกว่า การคงอยู่ในวิชาชีพจึงมีระยะเวลาสั้นกว่าผู้ประกอบวิชาชีพอื่น ๆ การขาดแคลนบุคลากรวิชาชีพพยาบาลนับเป็นภาวะวิกฤตของวิชาชีพและระบบบริการสุขภาพมาโดยตลอด ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพการบริการ (กฤษฎา แสงวงดี, 2550) การผลิตบัณฑิตพยาบาลที่มีคุณภาพนับเป็นสิ่งที่สำคัญของการศึกษาพยาบาลทุกแห่งตระหนักและให้ความสำคัญทั้งระบบ ตั้งแต่ปัจจัยนำเข้า กระบวนการผลิตและผลลัพธ์ สถานการณ์พยาบาลจึงได้กำหนดแผนนโยบายและ

มาตรการในการผลิตพยาบาลและผดุงครรภ์ ไว้ในแผนพัฒนาการพยาบาลและการผดุงครรภ์แห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 - 2559 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในการจัดการศึกษาทุกระดับให้สูงขึ้นและเป็นสากล เป้าหมายประการหนึ่งคือ สถาบันการศึกษาผลิตบัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามมาตรฐานอุดมศึกษาและวิชาชีพ มีความรู้และทักษะปฏิบัติพร้อมที่จะทำงาน (รัชนี สีดา, บรรณานิการ, 2550)

เมเยอร์ เอลเลน และสมิท (Meyer, Allen and Smith, 1993) กล่าวถึงแนวคิดความยึดมั่นผูกพัน (Concept of commitment) มี 3 องค์ประกอบ คือ 1) ความยึดมั่นผูกพันด้านความรู้สึก (Affective commitment) หมายถึง ความยึดมั่นผูกพันที่เกิดจากความรู้สึกเป็นความรู้สึกผูกพันและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับวิชาชีพ รู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของวิชาชีพ มีความต้องการที่จะเกี่ยวข้องกับวิชาชีพ เต็มใจที่จะทุ่มเทและอุทิศตนให้กับวิชาชีพ 2) ความยึดมั่นผูกพันต่อเนื้อ (Continuance commitment) หมายถึงความยึดมั่นผูกพันที่เกิดขึ้นจากการคิดคำนวณของบุคคล โดยมีพื้นฐานอยู่บนต้นทุนที่บุคคลให้กับวิชาชีพ ทางเลือกที่มีของบุคคล และสิ่งที่บุคคลได้รับจากวิชาชีพ โดยแสดงออกในรูปของพฤติกรรมต่อเนื่องในการทำงานของบุคคลว่าจะทำงานอยู่ในวิชาชีพไม่โยกย้ายเปลี่ยนแปลงอาชีพ และ 3) ความยึดมั่นผูกพันที่เกิดจากมาตรฐานทางสังคม (Normative commitment) หมายถึง ความยึดมั่นผูกพันที่เกิดจากค่านิยม วัฒนธรรมหรือบรรทัดฐานของสังคม เป็นความยึดมั่นผูกพันที่เกิดขึ้นเพื่อตอบแทนในสิ่งที่บุคคลได้รับจากวิชาชีพ แสดงออกในรูปของความจงรักภักดีของบุคคลต่อวิชาชีพ เนื่องจากวิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ให้บริการแก่มนุษย์ ซึ่งได้รับการคาดหวังจากสังคมและผู้รับบริการว่า ควรจะแสดงบทบาทได้อย่างเหมาะสมตามคุณลักษณะของผู้ประกอบวิชาชีพพยาบาลเพื่อประสิทธิภาพในการดูแลผู้ป่วย แต่สิ่งสำคัญอย่างหนึ่ง คืออุดมการณ์ของความเป็นนักวิชาชีพ (Professionalism) นั่นเอง โดยก่อให้เกิดความรู้สึกยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพและพร้อมจะปฏิบัติงานด้วยอุดมคติและความเต็มใจ ความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพการพยาบาล (Nursing professional commitment) นับว่าเป็นสิ่ง

สำคัญอย่างยิ่งในการแก้ปัญหาความขาดแคลนพยาบาล เพราะความยึดมั่นผูกพัน เป็นสิ่งที่แสดงออกหรือเป็นตัวบ่งชี้ถึง ความรัก ความภาคภูมิใจ การยอมรับและยึดมั่นในจุดมุ่งหมายและอุดมการณ์ของวิชาชีพ อันเป็นผลให้พยาบาลมีความเต็มใจที่จะเป็นสมาชิกของวิชาชีพตลอดไป ความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพทำให้บุคคลที่เข้าสู่อาชีพนั้น ๆ อย่างมั่นใจแล้วจะไม่เปลี่ยนอาชีพด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจ ทั้งยังปรารถนาที่จะประกอบอาชีพนั้นต่อไปด้วยความสมัครใจ การสร้าง ความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพ เป็นกระบวนการนำวิชาชีพไปสู่เป้าหมายและจะมีผลทำให้สมาชิกของวิชาชีพมีบุคลิกภาพที่ผสมผสานและพัฒนาไปในทิศทางเดียวกับวิชาชีพ (กฤษณา โชติชื่น, 2542: 69) ดังนั้น ความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลจึงเป็นประเด็นหลักของการบริหารหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ

ความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล เป็นความรู้สึกของนักศึกษาต่อการแสดงตนเป็นหนึ่งเดียวกับวิชาชีพ มีค่านิยมที่กลมกลืนกับสมาชิกวิชาชีพคนอื่น ๆ เต็มใจที่จะอุทิศกำลังกายและกำลังใจเพื่อปฏิบัติภารกิจของวิชาชีพ ความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล จึงเป็นประเด็นหนึ่งที่มีความสำคัญและควรให้ความสนใจศึกษาอย่างยิ่ง จากการศึกษาที่คณะวิทยาศาสตร์สุขภาพและพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียน เป็นสถาบันการศึกษาหนึ่งที่มีความรับผิดชอบร่วมกันในการแก้ปัญหาคาดแคลนพยาบาลร่วมกับสภาการพยาบาล ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการศึกษาพยาบาลที่เน้นการปลูกฝังให้นักศึกษามีความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพ เพื่อสามารถแก้ไขปัญหาการขาดแคลนพยาบาลวิชาชีพต่อไป

กรอบแนวคิด

ปัจจัยสำคัญที่มีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลในที่นี่ประกอบด้วย 3 กลุ่มปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลและครอบครัว ปัจจัยแรงจูงใจ และปัจจัยการจัดการศึกษา

โดยปัจจัยส่วนบุคคลและครอบครัวนั้นมีส่วนสำคัญในการปลุกฝังให้นักศึกษาเกิดความเข้าใจในความเป็น "วิชาชีพพยาบาล" อย่างแท้จริง และตัดสินใจแต่เริ่มแรกว่าจะอยู่ในวิชาชีพได้หรือไม่เมื่อสำเร็จการศึกษา การปลุกฝังให้เกิดความผูกพันต่อวิชาชีพจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับภูมิหลังของนักศึกษาและครอบครัว และเหตุจูงใจในการเข้าศึกษา ปัจจัยด้านภูมิหลังของนักศึกษาและครอบครัว และเหตุจูงใจในการเข้าศึกษา หมายถึง ความตั้งใจเดิมที่จะสมัครเข้าเรียน การได้รับข้อมูลการประกอบอาชีพจากบิดา มารดา ญาติ พี่น้อง ครูแนะแนวและสื่อต่าง ๆ ทำให้นักศึกษาตัดสินใจวางแผนชีวิตตามข้อมูลที่ได้รับ และเมื่อจบการศึกษาก็มีความคาดหวังในการประกอบอาชีพได้ทันที การมีงานทำและมีรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ดี สำหรับผู้ที่มีความจำกัดในทางเศรษฐกิจก็สามารถเลือกสถาบันการศึกษาพยาบาลที่ให้อุดหนุนการศึกษาแก่ผู้เรียนได้ (มณฑกานต์ สุนปาน, 2543 : 52 - 53)

ส่วนปัจจัยแรงจูงใจนั้น ใช้แนวคิดการรับรู้ของบุคคลต่อการได้รับการตอบสนองขั้นพื้นฐานของมนุษย์ตามแนวคิดทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของอับราฮัม มาสโลว์ (Maslow's Need Hierarchy, 1973) โดย แซงกาโรและโซเคน (Zangaro & Soeken, 2007) ได้วิเคราะห์ความต้องการของพยาบาลวิชาชีพเทียบกับลำดับขั้นความต้องการของ มาสโลว์ ว่า การที่พยาบาลรับรู้ว่าจะได้รับการตอบสนองทั้ง 5 ด้านนี้จะทำให้เกิดความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพในองค์กรได้ ประกอบด้วย 1) ความต้องการด้านร่างกาย (Physiological needs) หมายถึง การได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสม 2) ความต้องการด้านความปลอดภัย (Need for safety) หมายถึง การมีสภาพแวดล้อมการทำงานที่สะอาด ปลอดภัย 3) ความต้องการด้านสังคม (Needs of belonging) หมายถึง การรับรู้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม องค์กรและสังคม 4) ความต้องการด้านการได้รับการยกย่อง (Self - esteem) หมายถึง ความภาคภูมิใจในตนเอง การบรรลุเป้าหมาย มีพัฒนาการและความเจริญก้าวหน้า และ 5) ความต้องการด้านการได้รับความสำเร็จในชีวิต (Self - actualization) หมายถึง การตระหนักรู้ถึงศักยภาพของตน; ปัจจัยกลุ่มสุดท้าย คือ

ปัจจัยการจัดการศึกษา เนื่องจากสภาพแวดล้อมในสถาบันมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่และพัฒนาการทุกด้านของนักศึกษา มีอิทธิพลต่อการกำหนดเป้าหมายทางอาชีพและทางการศึกษาของนักศึกษา ถ้านักศึกษาในสถาบันมีการรับรู้ มีความรู้สึกในทางบวกต่อสภาพแวดล้อม นั่นคือ มีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อม สถาบัน มีบรรยากาศชุมชนวิชาการ มีการเรียนการสอนที่ทำให้ นักศึกษามีความอยากเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ มีความภาคภูมิใจในวิชาชีพและสถาบัน เหล่านี้จะทำให้นักศึกษาตั้งใจที่จะศึกษาในหลักสูตรจนสำเร็จตามเป้าหมายและเข้าเป็นสมาชิกใหม่ที่ดีของวิชาชีพพยาบาล

คำถามการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยแรงจูงใจและปัจจัยการจัดการศึกษา และความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล เป็นอย่างไร
2. ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยแรงจูงใจและปัจจัยการจัดการศึกษา มีความสัมพันธ์กับความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลหรือไม่ อย่างไร
3. ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยแรงจูงใจและปัจจัยการจัดการศึกษา มีอิทธิพลต่อความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลหรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยแรงจูงใจ ปัจจัยการจัดการศึกษาและความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล ทั้งโดยรวมและจำแนกรายด้าน
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยแรงจูงใจ และปัจจัยการจัดการศึกษากับความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยแรงจูงใจ และปัจจัยการจัดการศึกษา ต่อความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล

นิยามคำศัพท์

ปัจจัยส่วนบุคคล (Personal characteristics) หมายถึง ปัจจัยพื้นฐานของนักศึกษาพยาบาลและครอบครัวที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเข้าสู่วิชาชีพพยาบาล ได้แก่ อาชีพของบิดาและมารดา รายได้ครอบครัว เจตคติต่อวิชาชีพและคะแนนเฉลี่ยสะสมตลอดหลักสูตร

ปัจจัยแรงจูงใจ (Motivation factors) หมายถึง ความคิดเห็นและ/ความพึงพอใจของนักศึกษาพยาบาลต่อการได้รับการตอบสนองของความต้องการพื้นฐาน 5 ด้านตามแนวคิดของมาสโลว์ (Maslow's Needs) ขณะเป็นนักศึกษาพยาบาล ได้แก่ 1) ความต้องการด้านร่างกาย ได้แก่ สิ่งแวดล้อมในสถาบัน การศึกษา กฎระเบียบวัฒนธรรมองค์กรบรรรยากาศองค์กร 2) ความต้องการด้านความปลอดภัย ได้แก่ ความปลอดภัยในสถานศึกษาและสถานที่ฝึกปฏิบัติงาน 3) ความต้องการด้านสังคม ได้แก่ การได้รับการยอมรับนับถือจากผู้ให้บริการทีมสุขภาพและวิชาชีพอื่น ๆ การปรับตัวขณะเป็นนักเรียนและพยาบาลใหม่ การรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของวิชาชีพ 4) ความต้องการการได้รับการยกย่อง ได้แก่ การได้รับการยกย่อง/นับถือจากทีมสุขภาพและวิชาชีพอื่น ๆ และ 5) ความต้องการการได้รับความสำเร็จในชีวิต ได้แก่ ความรู้สึกเป็นเกียรติและมีคุณค่า การประสบความสำเร็จในการเรียน ผลการสอบผ่านการขึ้นทะเบียนประกอบวิชาชีพครั้งแรกและการสมัครเข้าทำงาน

ปัจจัยการจัดการศึกษา (Educational factors) หมายถึง ความคิดเห็นและ/ความพึงพอใจของนักศึกษาพยาบาลต่อความเหมาะสมของหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน ปัจจัยเกื้อหนุน และผู้สอน ซึ่งเป็นประสบการณ์ในช่วงระยะเวลา 4 ปีที่เข้าศึกษาในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (4 ปี)

ความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพการพยาบาล (Nursing professional commitment) หมายถึง ความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลในด้านความเชื่อถ้อยยอมรับเป้าหมายและค่านิยมของวิชาชีพพยาบาล ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามในการปฏิบัติงานตามบทบาทของพยาบาลวิชาชีพ และความต้องการที่จะดำรงรักษาความเป็นสมาชิกขององค์กรวิชาชีพการพยาบาล

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยแรงจูงใจ และปัจจัยการจัดการศึกษาที่จะมีอิทธิพลต่อความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาศาสตร์สุขภาพและพยาบาลศาสตร์ (ในขณะนั้น) มหาวิทยาลัยคริสเตียน ในภาคการศึกษาสุดท้าย ปีการศึกษา 2550 โดยทำการเก็บข้อมูลในช่วงเดือนมกราคม - กุมภาพันธ์ 2551

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาทุกคนที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคการศึกษาสุดท้าย ชั้นปีที่ 4 ตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (4 ปี) ปีการศึกษา 2550 ซึ่งเป็นผู้ใกล้จะสำเร็จการศึกษา จากคณะวิทยาศาสตร์สุขภาพและพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียน มีนักศึกษาในชั้นปีนี้ จำนวน 180 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับจำนวน 3 ชุด คือ

ชุดที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล เกี่ยวกับอาชีพของบิดาและมารดา รายได้ครอบครัว เจตคติต่อวิชาชีพ ประเภททุนการศึกษา และคะแนนเฉลี่ยสะสมตลอดหลักสูตร เป็นคำถามที่ให้ผู้ตอบระบุข้อมูลส่วนบุคคลของตน มีจำนวน 7 ข้อ

ชุดที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลเกี่ยวกับ แบ่งเป็น 2 ตอน คือ ปัจจัยด้านแรงจูงใจ จำนวน 20 ข้อและปัจจัยด้านการจัดการศึกษา จำนวน 15 ข้อ

ชุดที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลเรื่องความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพพยาบาล จำนวน 15 ข้อ

การหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยส่งแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ได้แก่ อาจารย์พยาบาล 2 ท่าน (ด้านการสอน และด้าน

กิจการนักศึกษา) และผู้บริหารสถานศึกษา 1 ท่าน
พิจารณาความถูกต้องเชิงเนื้อหา แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุง
ตามความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของผู้ทรงคุณวุฒิ

2. หาค่าความเที่ยง (Reliability) นำแบบ
สอบถามที่ปรับปรุงแล้วมาทดลองใช้กับนักศึกษา
พยาบาลที่กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 4 ของวิทยาลัยพยาบาล
ในสังกัดกระทรวงกลาโหมและสถาบันการศึกษาภาค
เอกชนแห่งหนึ่ง รวม 50 คน นำมาวิเคราะห์หาค่า
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ Alpha พบว่าค่าความเที่ยงของ
ปัจจัยแรงจูงใจ ปัจจัยการจัดการศึกษา และปัจจัยความ
ยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพ เท่ากับ .86, .88 และ .92 ตาม
ลำดับ เมื่อได้เครื่องมือที่มีคุณภาพดีเป็นที่น่าเชื่อถือแล้ว
ผู้วิจัยนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้รับอนุมัติให้ทำการเก็บข้อมูลได้แล้ว
ได้ประสานงานกับอาจารย์ฝ่ายกิจการนักศึกษา เพื่อ
กำหนด วัน-เวลา ที่สะดวกสำหรับนักศึกษาในการ
ให้ข้อมูล โดยเข้าชี้แจงวัตถุประสงค์และพิพัตกษสิทธิ์
ของกลุ่มตัวอย่างอย่างเคร่งครัด ในกรณีที่กลุ่มตัวอย่าง
ไม่สามารถตอบแบบสอบถามได้ในวันนั้น จะฝาก
แบบสอบถามไว้กับอาจารย์ผู้ประสานงาน และขอรับคืน
ภายในเวลาไม่เกิน 1 สัปดาห์ การไม่ยินดียติตอบ
แบบสอบถาม ไม่มีผลกระทบต่อการประเมินผลและ
กระบวนการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาแต่อย่างใด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้ตรวจสอบความสมบูรณ์แล้ว นำมา
วิเคราะห์ด้วยค่าสถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วน
เบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรทุกตัว วิเคราะห์ความ
สัมพันธ์ระหว่างปัจจัย/ตัวแปรแบบ Simple correlation
ด้วยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Eta สำหรับ
ตัวแปรระดับ Ordinal scale และ Pearson product
moment coefficient สำหรับตัวแปรระดับ Interval
scale และวิเคราะห์อำนาจการทำนายระหว่างปัจจัย/
ตัวแปร ด้วยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณแบบ
ขั้นตอน (Stepwise Multiple regression analysis)

ผลการวิจัย แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

**ส่วนที่ 1 การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยแรง
จูงใจ ปัจจัยการจัดการศึกษาและความยึดมั่นผูกพัน
ในวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล ทั้งโดยรวม
และจำแนกรายด้าน**

1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่าง
ส่วนใหญ่ มีบิดาและมารดาประกอบอาชีพเกษตรกร
รองลงมา คือ ข้าราชการ ค้าขาย และรับจ้าง มีรายได้
ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนค่อนข้างต่ำคืออยู่ในช่วงระหว่าง
10,001 - 20,000 บาท สาเหตุที่เลือกเข้าศึกษาในสาขา
การพยาบาล ส่วนใหญ่ระบุว่าเพราะเป็นความปรารถนา
ของครอบครัว (ร้อยละ 71.86) รองลงมา คือ มีงานทำ
แน่นอน (ร้อยละ 61.08) และเป็นอาชีพที่ได้ประโยชน์กับ
ตนเองและครอบครัว (ร้อยละ 51.50) คะแนนเฉลี่ยสะสม
เมื่อสำเร็จการศึกษาปีการศึกษา 2550 พบว่า ส่วนใหญ่
อยู่ในช่วง 2.00 - 2.49 (ร้อยละ 49.10 รองลงมาคือ
ช่วง 2.50 - 2.99 (ร้อยละ 45.51) ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่าง
มีความคิดในระหว่างเรียน (สามารถเลือกข้อคำตอบได้
มากกว่า 1 ข้อ) ส่วนใหญ่คิดว่าจะต้องเรียนให้สำเร็จ
เพื่อประกอบวิชาชีพตามที่ตั้งใจ (ร้อยละ 92.22) รองลง
มา คือ มีใจรักวิชาชีพการพยาบาลมากขึ้นเรื่อยๆ (ร้อยละ
22.16) อย่างไรก็ตาม มีนักศึกษาส่วนหนึ่งที่ระบุว่า อยาก
ลาออกกลางคัน เพราะไม่ชอบระบบ/ความเป็นอยู่ใน
สถาบัน (ร้อยละ 24.55) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ
68.48) เห็นว่า ผลการสอบขึ้นทะเบียนประกอบวิชาชีพ
การพยาบาลและการผดุงครรภ์ขึ้นหนึ่งครั้งแรก ไม่มีผลต่อ
การตัดสินใจอยู่ในวิชาชีพพยาบาล กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่
(ร้อยละ 78.92) ตั้งใจสมัครเข้าทำงานหลังสำเร็จการ
ศึกษาในโรงพยาบาลเอกชน รองลงมา (ร้อยละ 13.25)
ตั้งใจที่จะศึกษาต่อพร้อมกับการทำงานพยาบาล ส่วนการ
ทำงานในโรงพยาบาลของรัฐ มีน้อยที่สุด (ร้อยละ 5.42)

1.2 ปัจจัยแรงจูงใจ พบว่า ค่าเฉลี่ยของความ
คิดเห็นและความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างต่อปัจจัย
ด้านแรงจูงใจ ซึ่งประกอบด้วยความต้องการ 5 ด้าน
พบว่า ความคิดเห็นและความพึงพอใจต่อความต้องการ
ด้านร่างกาย อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.43, SD = 0.74$)
ด้านความปลอดภัย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.72, SD =$

0.68) ส่วนความต้องการด้านสังคม ความต้องการด้านการได้รับการยกย่อง และความต้องการด้านการได้รับความสำเร็จในชีวิต อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.27$, SD = 0.50 ; $\bar{X} = 3.53$, SD = 0.56 ; $\bar{X} = 3.32$, SD = 0.57 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยในภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.19$, SD = 0.49)

ตารางที่ 1 แสดง ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลความของปัจจัยด้านแรงจูงใจจำแนกรายด้านและในภาพรวม

ความคิดเห็นและความพึงพอใจต่อปัจจัยด้านแรงจูงใจ	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	แปลความ
ความต้องการด้านร่างกาย	2.43	0.74	น้อย
ความต้องการด้านความปลอดภัย	2.72	0.68	มาก
ความต้องการด้านสังคม	3.27	0.50	มากที่สุด
ความต้องการด้านการได้รับการยกย่อง	3.53	0.56	มากที่สุด
ความต้องการด้านการได้รับความสำเร็จในชีวิต	3.32	0.57	มากที่สุด
รวม	3.19	0.49	มาก

1.3 ปัจจัยด้านการจัดการศึกษา พบว่า ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นและความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างต่อปัจจัยด้านการจัดการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยย่อย 4 ด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นและความพึงพอใจต่อปัจจัยย่อยจำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยเกี่ยวหนุน หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน อยู่ใน

ระดับมาก ($\bar{X} = 3.24$, SD = 0.62; $\bar{X} = 3.11$, SD = 0.59 ; $\bar{X} = 2.87$, SD = 0.72 ตามลำดับ) ส่วนความคิดเห็นและความพึงพอใจด้านผู้สอน อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.43$, SD = 0.74) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.02$, SD = 0.61)

ตารางที่ 2 แสดง ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความของความคิดเห็นและความพึงพอใจต่อปัจจัยด้านการจัดการศึกษา จำแนกรายด้านและในภาพรวม

ความคิดเห็นและความพึงพอใจต่อปัจจัยด้านการจัดการศึกษา	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	แปลความ
หลักสูตร	99.40	3.11	0.59	มาก
การจัดการเรียนการสอน	100.00	2.87	0.72	มาก
ปัจจัยเกี่ยวหนุน	100.00	3.24	0.62	มาก
ผู้สอน	99.40	2.43	0.74	น้อย
ความคิดเห็นและความพึงพอใจในภาพรวม	100.00	3.02	0.61	มาก

1.4 ความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพการพยาบาล พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพพยาบาล ซึ่งประกอบด้วยความคิดเห็นรายด้าน จำนวน 3 ด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อถ้อยยอมรับเป้าหมายและค่านิยมของวิชาชีพ ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายาม

ในการปฏิบัติงานและความต้องการที่จะรักษาความเป็นสมาชิกขององค์กรวิชาชีพการพยาบาล อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ด้าน ($\bar{X} = 3.30$, SD = 0.61; $\bar{X} = 3.30$, SD = 0.60; $\bar{X} = 3.23$, SD = 0.54 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยในภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.35$, SD = 0.58)

ตารางที่ 3 แสดงร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความของความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพพยาบาล จำแนกรายด้านและในภาพรวม

ความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพพยาบาล	ค่าเฉลี่ย \bar{x}	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	แปลความ
ความเชื่อถ้อยยอมรับเป้าหมายและค่านิยมของวิชาชีพ	3.30	0.61	มาก
ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามในการปฏิบัติงาน	3.30	0.60	มาก
ความต้องการที่จะรักษาความเป็นสมาชิกขององค์กรวิชาชีพพยาบาล	3.23	0.54	มาก
ความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพพยาบาลในภาพรวม	3.35	0.58	มากที่สุด

ส่วนที่ 2 การศึกษาความสัมพันธ์และอำนาจการทำนายระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยแรงจูงใจ และปัจจัยการจัดการศึกษากับความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล พบว่า

2.1 ปัจจัยแรงจูงใจด้านความต้องการด้านความปลอดภัย ความต้องการด้านสังคม ความต้องการด้านการได้รับการยกย่องและความต้องการได้รับความสำเร็จในชีวิตกับปัจจัยความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพพยาบาลโดยรวม มีความสัมพันธ์เชิงเส้นเชิงบวกกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01 ($r = 0.33, p\text{-value} = 0.00; r = 0.16, p\text{-value} = 0.04;$

$r = 0.55, p\text{-value} = 0.00$) เมื่อวิเคราะห์อำนาจการทำนายของปัจจัยด้านแรงจูงใจรายด้าน ต่อปัจจัยความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพพยาบาลพบว่า ตัวแปรที่สามารถอธิบายความผันแปรของปัจจัยความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพพยาบาลมี 3 ตัวแปรย่อย ได้แก่ ความต้องการด้านการได้รับการยกย่องความต้องการด้านการความปลอดภัยและความต้องการด้านการได้รับความสำเร็จในชีวิต โดยร่วมกันอธิบายความผันแปรของปัจจัยความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพพยาบาล ได้ร้อยละ 35.2 ($R^2 = 0.352$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่าง ปัจจัยด้านแรงจูงใจกับปัจจัยความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพพยาบาล โดยวิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ตัวแปรทำนายความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพพยาบาล	b	Beta	t	Sig
ความต้องการด้านการได้รับการยกย่อง	0.377	0.392	4.941	0.000
ความต้องการด้านการได้รับความสำเร็จในชีวิต	0.178	0.197	2.419	0.017
ความต้องการด้านการความปลอดภัย	0.121	0.134	1.985	0.049
Constant (b) = 0.935	R = 0.593	R Square = 0.352		
Adjusted R Square = 0.340	F = 29.529			

2.2 ปัจจัยความพึงพอใจของผู้เรียนด้านการจัดการศึกษารายด้าน ได้แก่ ปัจจัยหลักสูตร ปัจจัยการจัดการเรียนการสอนและปัจจัยเกื้อหนุน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพพยาบาลโดยรวมและอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.66, 0.55, 0.66, 0.62; p\text{-value} = 0.01$) เมื่อวิเคราะห์อำนาจการทำนายของปัจจัยด้านการจัดการศึกษารายด้านต่อปัจจัย

ความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพพยาบาลพบว่า ตัวแปรที่สามารถอธิบายความผันแปรของปัจจัยความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพพยาบาล มี 2 ตัวแปรย่อย ได้แก่ ปัจจัยหลักสูตรและปัจจัยเกื้อหนุน สามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพพยาบาล ได้ร้อยละ 51.40 ($R^2 = 0.514$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 5 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยด้านการจัดการศึกษากับปัจจัยความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพพยาบาล โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ตัวแปรทำนายความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพพยาบาล	b	Beta	t	Sig
หลักสูตร	0.335	0.408	5.428	0.000
ปัจจัยเกื้อหนุน	0.308	0.372	4.947	0.000
Constant (b) = 1.164	R = 0.717	R Square = 0.514		
Adjusted R Square = 0.508	F = 86.780			

* p-value < 0.05

อนึ่ง เมื่อนำปัจจัยด้านแรงจูงใจ (โดยรวม) และปัจจัยด้านการจัดการศึกษา (โดยรวม) พบว่า ตัวแปรที่สามารถอธิบายความผันแปรของปัจจัยความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพพยาบาลมีเพียง 1 ตัวแปรคือ ความพึงพอใจของผู้เรียนด้านการจัดการศึกษา โดยสามารถอธิบายความผันแปรของความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพพยาบาลได้ร้อยละ 38.8 ($R^2 = 0.388$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การอภิปรายผล

ปัจจัยส่วนบุคคลและปุมหลังของนักศึกษาเจตคติต่อวิชาชีพ

นักศึกษาส่วนใหญ่มีบิดาและมารดาที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม อีกทั้งมีรายได้รวมของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนค่อนข้างต่ำ ข้อมูลดังกล่าวแสดงถึงสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของนักศึกษากลุ่มนี้และครอบครัว ว่าค่อนข้างยากจนและอาจมีปัญหาในภาระค่าใช้จ่ายในการศึกษาตลอดหลักสูตร แต่ก็เป็นสิ่งสะท้อนถึงสาเหตุหรือเหตุผลที่ตัดสินใจสมัครเข้ามาเรียนในสาขาการพยาบาล เพราะเห็นว่าเป็นอาชีพที่มั่นคงและมีรายได้แน่นอน (กฤษณา โชติชื่น, 2542) หากครอบครัวสามารถแบกรับภาระค่าใช้จ่ายในการศึกษาจนสำเร็จการศึกษาและนักศึกษาออกไปทำงานหารายได้ก็นับเป็นความคุ้มค่า อย่างไรก็ตาม แม้ว่าปัญหาภาระค่าใช้จ่ายในการศึกษาจะได้รับการบรรเทาไปในระดับหนึ่งด้วยการที่มหาวิทยาลัยประสานงานในการกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษารูปแบบที่ดีแล้วก็ตาม นักศึกษาส่วนหนึ่งก็ยังมีปัญหาด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษาอื่น ๆ และค่าใช้จ่าย

จ่ายในชีวิตประจำวัน ทั้งค่าใช้จ่ายที่มีความจำเป็น และยังมีค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เพื่อการผ่อนคลายของวัยรุ่นตามวัย หากนักศึกษาที่มีความขัดสนในเรื่องนี้ก็อาจนำมาซึ่งความวิตกกังวลและอาจมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการเรียนได้ (ชวนพิศ ชิวรักษ์, 2539) ดังนั้น นักศึกษาจึงต้องมีวินัยในการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยที่ประหยัด อดออมและใช้จ่ายอย่างพอดี (มณฑกานต์ สุนปาน, 2543)

แม้ว่านักศึกษา ร้อยละ 92.22 จะมีเจตคติในเชิงบวกในการตั้งใจเรียนให้สำเร็จเพื่อประกอบวิชาชีพตามที่ตั้งใจไว้ และร้อยละ 22.16 ที่รู้สึกมีใจรักวิชาชีพการพยาบาลเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เจตคติที่ดีเหล่านี้จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการยึดโยงนักศึกษาให้ดำรงคงอยู่ในวิชาชีพพยาบาลได้เป็นอย่างดี แต่ยังคงพบว่านักศึกษาถึงร้อยละ 63.86 ที่ระบุว่า ถ้ามีโอกาสการทำงานอื่นที่ดีกว่าจะไม่ทำงานในวิชาชีพพยาบาล ซึ่งแสดงว่า แม้นักศึกษาจะยอมรับว่าวิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่มีเกียรติมีคุณค่าและได้รับการยอมรับจากสังคม แต่ก็ไม่ได้หมายความว่านักศึกษาจะดำรงคงอยู่ (Retention) ในวิชาชีพพยาบาลตลอดไป โดยอาจมีการเทียบเคียงกับวิชาชีพอื่นหรือลักษณะการทำงานอื่นที่มีเกียรติและมีรายได้ดีเช่นกันหรือเหนือกว่า ทำให้คิดจะเปลี่ยนอาชีพเมื่อมีโอกาส (Nelson, Godfrey, & Purdy, 2004)

ปัจจัยทำนายความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพพยาบาล

นักศึกษาถึงร้อยละ 99.40 มีความพึงพอใจต่อการได้รับการตอบสนองความต้องการทั้ง 5 ด้านในระดับมาก โดยระบุว่าได้รับการตอบสนองความต้องการด้านการได้รับการยกย่อง ด้านการได้รับความสำเร็จในชีวิต

และด้านสังคมมากที่สุด ส่วนด้านความปลอดภัยอยู่ในระดับมากและด้านร่างกายอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์กับปัจจัยความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพพบว่า ปัจจัยด้านการจัดการศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งโดยรวมและรายด้าน แสดงว่า เมื่อนักศึกษามีความพึงพอใจต่อความเหมาะสมของปัจจัยด้านการจัดการศึกษา มาก ก็จะทำให้มีความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพพยาบาลมากขึ้นด้วย (มณฑกานต์ สุ่นปาน, 2543) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การที่นักศึกษามีความพึงพอใจต่อปัจจัยเกื้อหนุน หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ทำให้มีอิทธิพลต่อความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพพยาบาล ถึงร้อยละ 51.9 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นักศึกษามีความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพพยาบาลอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ความเชื่อถือยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามในการปฏิบัติงานและความต้องการที่จะรักษาความเป็นสมาชิกขององค์กรวิชาการพยาบาล นักศึกษามีความคิดเห็นต่อด้านความเชื่อถือยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร ว่า ค่านิยมของวิชาชีพพยาบาลสอดคล้องกับค่านิยมในการดำรงชีวิตของนักศึกษา นักศึกษามีความภาคภูมิใจที่จะบอกกับใคร ๆ ว่า “เป็นพยาบาล” จึงมักเล่าให้คนในครอบครัวและเพื่อน ๆ ฟังเสมอว่า “พยาบาลเป็นวิชาชีพที่มีคุณค่าต่อสังคม” รู้สึกพอใจกับคำปฏิญาณของวิชาชีพการพยาบาลที่ประกาศแก่สังคม อีกทั้งยังสนใจติดตามข่าวสารที่เกี่ยวกับวิชาชีพการพยาบาลอยู่เสมอ (Duckett, et al., 1997)

เมื่อพิจารณารววิเคราะห์ความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านแรงจูงใจและปัจจัยด้านการจัดการศึกษาพบว่า ความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพพยาบาลมีความสัมพันธ์และถูกทำนายได้จากปัจจัยทั้งสองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หากแต่เมื่อวิเคราะห์อำนาจการทำนายของปัจจัยทั้งสองพร้อมกันพบว่า มีเพียงปัจจัยด้านการจัดการศึกษาเท่านั้นที่สามารถอธิบายความผันแปรของความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะ

อย่างยิ่งคือ ปัจจัยเกื้อหนุน หลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การที่มหาวิทยาลัยได้จัดความพร้อมสรรพของปัจจัยเกื้อหนุน หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ ทำให้มีอิทธิพลต่อความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลเป็นอย่างยิ่ง (Ironsides, Diekelmann, & Hirschmann, 2005; Cook, 2005; สายสมร เฉลยกิตติ และคณะ, 2550) และนับได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้หรือความรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกัน มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรพยาบาลผูกพันอยู่กับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กรพยาบาล มีความผูกพันอยู่กับบทบาทของตนที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายและค่านิยมนั้น และมีความผูกพันต่อผลประโยชน์ขององค์กรพยาบาลเป็นอย่างดี (Roberts, Jones & Lynn, 2004; สมนึก โสติกกิจกุล และยุพิน อังสุโรจน์, 2554)

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหารสถาบันการศึกษาควรพิจารณาแนวทางในการจูงใจและคัดสรรผู้เรียนเข้าสู่ระบบการศึกษาพยาบาล รวมทั้งการพัฒนากระบวนการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ เพื่อปลูกฝังผู้เรียนให้เกิดความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพการพยาบาล
2. สถานการพยาบาลและองค์กรภาคส่วนต่าง ๆ ควรร่วมกันแสวงหาแนวทางสนับสนุนการเข้าสู่วิชาชีพพยาบาลและการดำรงคงอยู่ในวิชาชีพพยาบาลอย่างเป็นระบบที่ยั่งยืน เพื่อลดปัญหาการขาดแคลนพยาบาลวิชาชีพในสังคมไทย

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยคริสเตียนและได้รับคำแนะนำในการวิจัยเป็นอย่างดีจาก รองศาสตราจารย์ เพ็ญจันทร์ สุวรรณแสง โมนายพงศ์ คณบดีคณะวิทยาศาสตร์สุขภาพและพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียน (ในขณะนั้น) ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

- ภุชญา ไชติชื่น. (2542). *ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพกับความเต็มใจในการดูแลมารดาที่ติดเชื้อเอชไอวีของพยาบาลวิชาชีพห้องคลอด โรงพยาบาลศูนย์และโรงพยาบาลทั่วไป*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร สาขาวิชาการบริหาร การพยาบาล บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชวณพิศ ชิวรักษ์. (2539). *ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังแรงจูงใจ ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมสถาบัน และการบูรณาการตนเอง กับความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร สาขาวิชาพยาบาลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เปรมทิพย์ เตียวทิวเกียรติ. (2544). *ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้สิทธิผู้ป่วยและนโยบายเชิงจริยธรรมการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพกับการปฏิบัติการพยาบาลด้านการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ผู้ป่วยในของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลชุมชน ภาคเหนือ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มณฑกานต์ สุ่นปาน (2543). *ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล แรงจูงใจในการศึกษาวิชาการพยาบาล ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมสถาบัน และการรับรู้สภาวะสุขภาพ กับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของนักศึกษาพยาบาลสถาบันการศึกษาพยาบาลของรัฐ กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัชนี้ สีดดา. (บรรณาธิการ) (2552). *แผนพัฒนาการพยาบาลและการผดุงครรภ์แห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 - 2559 สภาการพยาบาล*. ศิริยออดการพิมพ์ : กรุงเทพฯ.
- วิจิตร ศรีสุพรรณ ประคิน สุจฉายา ชมนาด พจนามาตร์ วิลาวัลย์ เสนารัตน์ วิภาดา คุณาวิกติกุล และ สุจิตรา เทียนสวัสดิ์. (2545). การผลิตกำลังคนสาขาพยาบาลศาสตร์และผดุงครรภ์ของสถาบันการศึกษาพยาบาลในประเทศไทย พ.ศ. 2544 - 2551. *พยาบาลสาร*, 29(3) : 1-17.
- วุฒิสักดิ์ พิศสุวรรณ และคณะ (2555) การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาพยาบาลตามโครงการผลิตพยาบาลวิชาชีพเพิ่มแก้ปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 13(1) : 8-16.
- วัลภา สุวาน์กาญจน์.(2540). *ความพึงพอใจในงานความผูกพันต่อองค์กรและความผูกพันต่อวิชาชีพของพยาบาลในโรงพยาบาลสงขลา นครินทร์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร สาขาการพยาบาลผู้ใหญ่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สายสมร เฉลยกิตติและคณะ. (2550). ความเชื่ออาทรของอาจารย์พยาบาลตามการรับรู้ของนักเรียนพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก. *วารสารพยาบาลทหารบก*. 8(2) : 32-39.
- สมนึก โสติกกิจกุลและยุพิน อังสุโรจน์.(2554). *ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล เจตคติต่อวิชาชีพการพยาบาล การสนับสนุนจากองค์กรกับความผูกพันในวิชาชีพของพยาบาลประจำการโรงพยาบาลเอกชน กรุงเทพมหานคร*. *วารสารพยาบาลทหารบก*. 12(1) : 65-72.
- Cabell, A. (1991). *A structure model and test of the antecedents and outcomes of organizational and professional commitment*. Abstract from : CINALH : Dissertation Abstracts Item : AAI8917382.
- Cook, L.J. (2005). Inviting teaching behaviors of clinical faculty and nursing students' anxiety. *Journal of Nursing Education*, 44(4) : 153-155.

- Duckett, L., et.al. (1997). Progress in the moral reasoning of baccalaureate nursing students between program entry and exit. *Nursing Research*, 46 (November - December) : 222-229.
- Heslop, L., McIntyre, M. & Ives, G. (2001). Undergraduate student nurses' expectations and their self-reported preparedness for the graduate year role. *Journal of Advanced Nursing*, 36(5) : 626-634.
- Ironside, P., Diekelmann, N. & Hirschmann, M. (2005). Learning the practices of knowing and connecting: the voices of students. *Journal of Nursing Education*, 44(4) : 153-155.
- Meyer, J.P., Allen, N.J., and Smith, C.A. (1993). Commitment of organizations and occupations : extension and test of a three-component conceptualization. *Journal of Applied Psychology*, 78(4) : 538-551.
- Nelson, D., Godfrey, L. & Purdy, J. (2004). Using a mentorship program to recruit and retain students nurses. *JONA*, 34(12) : 551-553.
- Zangaro, G.A. & Soeken, K.L. (2007). A meta-analysis of nurses' job satisfaction. *Research in Nursing Health*, 30(4) : 445-458.